

o čuvstvima i o htijenju; 3. o odnosu između duha, duše i tijela, zapravo o jedinstvu ljudske osobe; 4. o odnosu duše prema okolini, prema zajednici (prema društvu) i prema nadsvijetu (religija). Treći dio (239—251) radi o poslanstvu duše i o njenom zrijevanju, o njenoj neumrlosti i jednostavnosti.

Ističem da pisac na nekim mjestima daje upravo divna formuliranja inače poznatih problema i rješenja, možda najviše u poglavlju o mišljenju. Odlika je ove knjige u tom da na svakom koraku pokazuje povezanost našeg višeg duševnog života sa činiocima nižeg duševnog života, i da u prikazivanju problema racionalne (filozofske) psihologije posebno vodi računa o njihovim empiričkim temeljima, koliko ih poznamo po najnovijim istraživanjima. Knjige takvog stila imaju danas naročitu misiju.

Dr. Vilim Keilbach.

J. Höfer: Vom Leben zur Wahrheit. Katholische Besinnung an der Lebensanschauung Wilhelm Diltheys. gr. 8°. XII-342 S. Freiburg i. Br., Herder, 1936. Stoji RM 7.—, u platnu RM 8,60.

Teško je izreći ispravan sud o ovoj knjizi. Ne radi se o monografiji o Diltheyevoj životnoj filozofiji, već o »subjektivnom razmišljanju«, kako se pisac ne ustručava priznati. Filozof i historičar od struke, tako izjavljuje pisac dalje, jedva će nešto novo doznati, jer knjiga ima da služi »dušobrižničkoj svrsi«: da upoznamo duševno ustrojstvo onih koji stojeći izvan Crkve pitaju za smisao života. Uglavnom je knjiga ipak samo prikaz Diltheyevih misli, dakako u vrlo slobodnom obliku, ali s priličnim balastom u tekstu i u bilješkama pod crtom. Usput je mnogo toga lijepo i duhovito rečeno. Samo ne znam, hoće li »dušobrižnici«, to jest oni koji u filozofskoj lektiri prvenstveno i neposredno traže praktičnu korist, imati dosta strpljenja da do kraja pažljivo prate piščeve izvode. Zato je trebalo ili sasvim ostati na naučnom terenu ili, naprotiv, na lako razumljiv način jednostavno prikazati Diltheyevu nauku te s još više pažnje i brige uputiti čitaoca u samostalno razmišljanje o životu i o Crkvi. — S pohvalom valja upozoriti na savjesno i vješto izrađeno kazalo, koje će donekle olakšati upotrebu knjige i u ovom sadašnjem obliku.

Dr. Vilim Keilbach.

Dr. Vilim Keilbach: Uvod u psihologiju religije (8°; str. 134), knjižnica »Života« niz III., knj. I., Zagreb 1939. Stoji broširano 30 dinara

Zamišljen je taj »Uvod« analogno Uvodima u filozofiju u dva dijela. U prvom, koji je eto pred nama, pisac daje kratak prijedlog razvitka nove znanosti, opisuje traženje metoda, hodanje stramputicom, iznosi pred nas s velikim marom sabranu literaturu te sve prati kritičkim opaskama, koje su naročito vrijedne u veoma savjesno skupljenoj bibliografiji. Imao bi slijediti drugi dio, u kojem bi dr. K. obradio važnija poglavlja iz religijsko-psihologijske problematike.

Knjizi je napisao vrlo pohvalnu »Uvodnu riječ« poznati stručnjak u psihologiji religije, dr. Wunderle, a mi možemo sa svoje strane dodati, da je K. ova knjiga prva monografija te vrste, koja kao posebna

knjiga izilazi na hrvatskom jeziku. Ako treba što kritički primijetiti, možda je mogao malko više doći do riječi Fröbes, koji se kao obično i na tom području odlikuje jedrima kritičkim opaskama (cfr. Lehrbuch der experimentellen Psychologie II. 3, str. 436—475). Stil je jasan, iako možda malko otežak, jezik teče dosta glatko, premda pisac mora rješavati vrlo nezahvalan zadatak da stvara nove izraze; tu i tamo osjeća se kakova hrapavost i manjak finesa (na pr. »ni ne« redovito mjesto »i ne«, »tendencia« mjesto tendencija i sl., a sasvim izuzetno kao na pr. na str. 120., gdje bi bolje bilo »dobivamo« mjesto »dobijemo«, svršeni glagol, gdje bi jezični osjećaj lakše podnio trajni). Želimo piscu što bolji uspjeh te da što prije mogne izdati namjeravani drugi dio, u kojem bi se tek pravo i očitovala sva zanimljivost, što je posjeduje problematika psihologije religije.

Grimm.

Pzywara Erich: Deus semper maior. Theologie der Exerzitien. II. Zweite Woche (XXIV 355 S.) Grossoktav, Freiburg im Breisgau, Herder, 1939. Stoji RM 5,80, u platnu RM 7,20.

1. Prvi sam svezak ove »teologije duhovnih Vježba« pohvalno ocijenio u pretposljednem broju »Bogoslovske Smotre« (1938, str. 430—432). Jedino sam prigovarao teško razumljivom slogu autorovu. Unatoč ovoj žalbi, koju dijelim s mnogim drugima, ipak se od srca veselim, što je već drugi svezak ovog posve izvornog djela početkom ove godine izašao, i što je prvi svezak uz druga priznanja naišao na neograničeno odobravanje i potpunu pohvalu stručnjaka Oca Vendelina Meyera O. F. M. Kako čitamo na omotu drugoga sveska, on u časopisu »Sanctificatio nostra« ovako sudi o prvom svesku:

»Što je kler dugo želio, to se napokon ostvarilo. Dragocjene Egzercije svetog Ignacija zaodjenule su se u jezik, koji se slaže s mišljenjem vremena. Odavna je dobro upućenima jasno bilo, da svečeva knjiga duhovnih vježbi krije u sebi obilje prikladnih misli. Tražio se samo još duh, koji bi razvezao sadržaj. To se sada dogodilo. Przywara nas već na prvim stranicama iznenađuje tolikom puninom žive i posve savremene teologije, te se pitamo, zašto takov komentar nije već prije bio napisan. Pisac upravo genijalno shvaća molitvicu »Anima Christi« kao osnovu Egzercicija. Bilješke i razmatranja kriju u sebi zlatne žile za skice. Sve se izrazuje u duhovitom obliku. Vođa duhovnih vježba ne će nikad mehanično prepisati tih misli, ali će se ipak predati zanosu, koji u njima duva. Prvi svezak prenaša ono od starine predano blago Egzercicija (prvoga tjedna) u duhovni život 20. vijeka. Ignacijeve duhovne vježbe doživljuju pokret novog uzleta«.

2. Nema sumnje, isti pohvalni sud vrijedi i za drugi svezak, koji obuhvaća put prosvjetljenja ili t. zv. drugi tjedan u ovoj duhovnoj palestri. Autor prikazuje život prosvjetljenja kao život u svijetlu, i to, u zastrtom svijetlu, kako ga pružaju »mysteria fidei«, koja razvijaju život »mališa« i duhovni »preporod« u učenicima božanskog Učitelja.

Uvodni dan ovog drugog tjedna bavi se dva puta razmatranjem poziva zemaljskoga i vječnoga Kralja. Dok je za obične dane pet vježbanja i ponavljanja određeno, uvodni je dan nalik na prvi i je-